

УДК 378:796.071.4.035

М. В. Данилевич,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
(Львівський державний університет фізичної культури)

mdanylevych@ukr.net

МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ ДО РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація

У статті теоретично обґрунтована модель професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності, до структурних блоків якої віднесено: цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, організаційно-технологічний та критеріально-оцінювальний. Охарактеризовано критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Ключові слова: модель, професійна підготовка, готовність, майбутні фахівці, рекреаційно-оздоровча діяльність.

Summary

The article provides theoretical substantiation of a model for recreational and health-related training of prospective specialists in physical education and sport. The structural units of the model are: purpose, theory and methods, content, organizational techniques and evaluation criteria.

Key words: model, professional training, preparedness, prospective specialists, recreational and health-related activities.

Постановка проблеми. Сучасна освіта, створюючи і забезпечуючи сприятливі умови для індивідуального розвитку людини, покликана готувати для ринку праці конкурентоспроможного фахівця, орієнтованого на постійний професійний розвиток, самовдосконалення, кар'єрне зростання та самореалізацію. Це положення у повній мірі відноситься і до професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, про що свідчать результати досліджень низки науковців [1; 2; 3; 4].

Суспільство ставить нові вимоги до освіченості людини та потребує від майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту вміння ефективно вирішувати різноманітні психофізичні проблеми людей різного віку та статі в процесі проведення рекреаційно-оздоровчої діяльності на підставі існуючих знань, а також вміння навчатися протягом усього життя [5; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Дослідження багатьох сучасних вітчизняних науковців, присвячені проблемам підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності, висвітлені у працях вітчизняних науковців О. Андрєєвої, М. Дутчака, О. Жданової, Т. Круцевич, В. Левицького та ін.

Через відсутність в Україні в попередні роки сильної школи підготовки кадрів для сфери фізичної рекреації, на думку О. Андрєєвої, виник стійкий дефіцит фахівців у цьому сегменті ринку праці [7, с. 221]. Тому сьогодення вимагає від вищої освіти підготовки фахівця з фізичного виховання та спорту, здатного якісно виконувати свої професійні обов'язки в ринкових умовах та

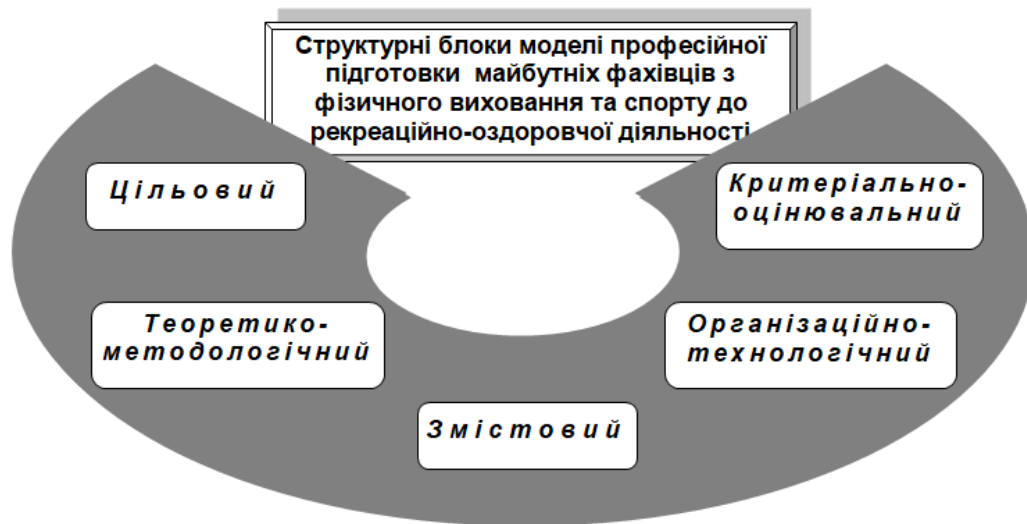
постійно самовдосконалюватися [7, с. 31].

Мета статті полягає в розробці моделі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Теоретичний аналіз матеріалів з проблеми дослідження та узагальнення емпіричних даних дозволили розробити модель професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності, що включає мету, завдання та основні напрямки діяльності.

Модель містить п'ять блоків, які дозволяють структурувати і конкретизувати мету, завдання, методологічні підходи, принципи, зміст структурних компонентів, форми, методи, засоби, етапи, функції, педагогічні умови, критерії, показники, рівні та результат (рис. 1).

До структурних блоків моделі віднесено: цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, організаційно-технологічний та критеріально-оцінювальний блоки (рис. 2).

Рис. 2. Структурні блоки моделі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності

Цільовий блок моделі містить мету (професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності) та завдання: 1) формувати та розвивати уявлення майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту щодо необхідності та важливості рекреаційно-оздоровчої діяльності, акцентувати увагу на соціальній значущості професії у сфері рекреації та оздоровлення; 2) спрямувати зусилля майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту на оволодіння ними професійно орієнтованими знаннями, уміннями та навичками, які дозволять ефективно здійснювати рекреаційно-оздоровчу діяльність; 3) формувати та розвивати потреби майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту в постійному розвитку їх професійно значущих і особистісних якостей; 4) формувати та розвивати здібності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до адекватної самооцінки та їх відповідальність за результати рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Теоретико-методологічний блок моделі охоплює концепцію професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності; ґрунтується на методологічних підходах (системний, діяльнісний, аксіологічний, культурологічний, компетентнісний, особистісно орієнтований та модульний) і принципах (принцип соціально орієнтованого змісту навчальної діяльності, принцип індивідуального підходу, принцип наступності та перспективності, принцип контекстності, принцип варіативності предметного змісту професійної підготовки, принцип креативності, принцип культуровідповідності) професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Принцип соціально орієнтованого змісту навчальної діяльності означає, що професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту враховує соціально орієнтовану основу рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Принцип індивідуального підходу в контексті дослідження передбачає врахування всіх компонентів професійної підготовки кожного студента та його індивідуальних особливостей розвитку. Особливе значення мають фізична підготовленість, властивості характеру та вольові якості майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, тому викладачі повинні враховувати їх індивідуальні особливості в процесі проведення практичних занять.

Принцип наступності та перспективності має особливе значення для майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту. Цей принцип, як вказують Т. Стражникова та С. Широкова, має комплексний міждисциплінарний характер і передбачає спадкоємність між окремими етапами та ступенями розвитку, збереження елементів цілого при переході від одного етапу до іншого [8, с. 606]. На кожному етапі формування професійних якостей майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту закріплюються й розширюються позитивні моменти, досягнуті на попередньому етапі з урахуванням перспективи подальшої успішної рекреаційно-оздоровчої діяльності, пошуку власного індивідуального стилю її здійснення.

Принцип контекстності навчання й актуалізації його результатів передбачає з одного боку навчання майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, вирішення конкретних і життєво важливих завдань, які стоять перед студентами, а з іншого боку, застосування на практиці набутих знань, умінь, навичок і реалізацію сформованих професійно важливих і особистісних якостей.

Принцип варіативності предметного змісту професійної підготовки. Поділяючи думку О. Дуплійчук, зазначимо, що обов'язковою умовою ефективності професійної підготовки є забезпечення варіативності як основи для вільного вибору, самовизначення та самореалізації майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту в інформаційному та навчальному середовищі [9, с. 253].

Принцип креативності характеризує творчу спрямованість професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту на взаємодію, співпрацю викладачів і студентів. Він також визначає здатність людини до творчості, імпровізації, дивергентного мислення, творчого саморозвитку, їх самоактуалізації в рекреаційно-оздоровчій діяльності.

Принцип культуровідповідності пов'язаний з необхідністю включати в

зміст вищої фізкультурної освіти не тільки наукові знання, але, як вважає О. Дуплійчук, "і культуру як цілісне розвивальне явище, система накопичених знань, соціальний досвід, культурні досягнення і діяльність, спрямована на отримання знань, оволодіння досвідом і досягненнями культури" [9, с. 254].

Змістовий блок моделі містить структурні компоненти (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, процесуальний, креативний, рефлексивний) готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Організаційно-технологічний блок моделі містить форми, методи, засоби, етапи та функції.

Форми: колективні, групові та індивідуальні.

Методи: ділові та рольові ігри, які імітують реальні професійні ситуації і передбачають виконання майбутніми фахівцями з фізичного виховання та спорту професійних функцій і обов'язків, розбір конкретних професійних ситуацій, тренінги, метод case-study, метод проектів, круглі столи з провідними фахівцями рекреаційно-оздоровчих центрів, складання портфоліо, створення мультимедійних презентацій.

Засоби: фізичні вправи, підручники, навчальні посібники, тестові завдання, відеофільми, мультимедійні презентації.

Модель професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності є динамічною і може бути реалізованою у процесі діагностичного, навчально-професійного та аналітико-коректувального етапів.

На діагностичному етапі відбувається: педагогічна діагностика уявлення майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту щодо необхідності здійснення рекреаційно-оздоровчої діяльності; формування позитивного ставлення та стійкого інтересу майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності; акцентування уваги на соціальній значущості професії у сфері рекреації та оздоровлення.

На навчально-професійному етапі відбувається: з'ясування стратегії та тактики формування готовності майбутніх фахівців; моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

На аналітико-коректувальному етапі аналізуються та коректуються результати професійної підготовки, які характеризують рівні сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

До функцій професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності віднесено: проектувальну, конструктивну, організаторську, комунікативну, гностичну та контрольну-оцінювальну.

Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності набуває ефективності за таких педагогічних умов:

- змістове наповнення дисциплін професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту з урахуванням специфіки рекреаційно-оздоровчої діяльності;
- забезпечення професійної підготовки активними методами навчання,

сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями та суб'єкт-суб'єктною взаємодією викладачів і студентів;

- інтеграція теоретичної, практичної та науково-дослідної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту у процесі проведення практик та організації науково-дослідної роботи студентів.

Критеріально-оцінювальний блок охоплює критерії, показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності ми оцінюємо за допомогою визначених критеріїв і показників: мотиваційного (позитивне ставлення до майбутньої рекреаційно-оздоровчої діяльності, усвідомлення її важливості, необхідності та соціальної значущості); інформаційно-когнітивного (теоретична обізнаність майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту щодо здійснення рекреаційно-оздоровчої діяльності, обсяг знань (повнота, міцність, глибина), їх усвідомленість (самостійність суджень, доказовість окремих положень, постановка проблемних питань), системність (взаємозв'язок з раніше набутими знаннями, перенесення знань у нові умови рекреаційно-оздоровчої діяльності); процесуального (володіння майбутніми фахівцями з фізичного виховання та спорту професійно орієнтованими вміннями та навичками щодо здійснення рекреаційно-оздоровчої діяльності); креативного (здібності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до нетрадиційного, новаторського, творчого вибору засобів рекреаційно-оздоровчої діяльності); рефлексивного (здібності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до самооцінювання).

Висновки. Таким чином, нами розроблена та теоретично обґрунтована модель професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності. Результатом є сформована готовність майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в експериментальній перевірці розробленої авторської моделі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрєєва О. В. Фізична рекреація : [монографія] / О. В. Андрєєва. – К. : ТОВ “НВП Поліграфсервіс”, 2014. – 286 с.
2. Андрєєва О. Система підготовки та підвищення кваліфікації фахівців із фізичної рекреації / О. В. Андрєєва, О. Л. Благій // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – № 3 (31). – 2015. – С. 5-10.
3. Войнар Ю. Розвиток та сучасні тенденції системи підготовки фахівців з фізичної культури в умовах євроінтеграції : [монографія] / Ю. Войнар, Д. Наварецький, І. Глазирін – Черкаси: Відлуння-Плюс, 2005. – 184 с.
4. Данилевич М. В. Шляхи модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності / М. Данилевич // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : [зб. наук. праць]. – К., 2015. – Вип. 4 (59) 15. – С. 22-25.
5. Дуплійчук О. Модель професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя-філолога у світлі нової освітньої парадигми / О. Дуплійчук // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Філологічна” : [зб. наук. праць] – Острого, 2013. –

Вип. 38. – С. 251-255.

6. Зайцев В. П., Олейник Н. А., Сосин И. К. Современные проблемы рекреации в высшем учебном заведении: коллек. монография; под ред. Н.А. Олейника, В. П. Зайцева. – Харьков: ХГАФК, 2010. – 348 с.

7. Стражникова Т. И. Моделирование процесса формирования готовности будущего эстрадного вокалиста к концертной деятельности в вузе / Т. И. Стражникова, С. С. Широкова // Scientific Journal of KubSAU: Науч. журнал КубГАУ. – 2013. – № 85. – С. 604-613.

8. Danylevych M. Modern Look At Training Of Prospective Specialists In Physical Education And Sport To Recreational And Health-Related Activities / Myroslava Danylevych, Galina Ivanova, Pavlo Slobozhaninov / Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми, 2017– Вип. № 2 (66). – С. 50-58.

9. Protsenko U. Improvement features of the Ukrainian physical education system / U. Protsenko, T. Pantiuk, O. Romanchuk, M. Danylevych // Journal of Physical Education and Sport. – 2016., Vol. 16 (1), Art 19, P. 113-117.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2017